

Forfatter: Kidde, Harald

Titel: Udrag fra Jærnet

Citation: Kidde, Harald: "Jærnet", i Kidde, Harald: *Jærnet*, udg. af Knud Bjarne Gjesing ; Thomas Riis , Det Danske Sprog- og Litteraturselskab, Borgen, isamarbejde med Nyt Dansk Litteraturselskab, cop. 1990, s. 432. Onlineudgave fra Arkiv for Dansk Litteratur: <https://tekster.kb.dk/catalog/adl-texts-kidde04ny-shoot-idm140608063024960/facsimile.pdf> (tilgået 29. november 2021)

Anvendt udgave: Jærnet

Ophavsret Materialet er dedikeret til public domain. Du kan kopiere, ændre, distribuere og fremføre værket, også til kommercielle formål, uden at bede om tilladelse. Husk dog altid at kreditere ophavsmanden.

[Læs CC0-erklæringen.](#)

- mand og digter, stammede fra en anset bjergmandslægt fra Dalarna. Hans digte blev udgivet samlet 1668 under titlen *Musa suehizianica*.
- 235 »*Åixä, äm växä, lättsä*: »Han levede glad, så længe han levede, de ord, hvorover Georg Stiernhielm ønskede sin gravskrift udformet – *Guld af Jærn, Sang af Sög*, se Elberskrift, s. 369. – *den kænste Slange*: 1. Mos. 3,15. – *magnus magisterium*: »det store mesterværk», dvs. frembringelsen af »de vises sten» el. »den røde tinctur», der skulle kunne forvandle uædle metaller til guld. – *Thomas Morus' Utopia*: se nts. 170. Navnet på den opdigtede ø-øst heryder »interstedse»
- 236 *Pactolus*: i antikken guldførende flod i Lydien. – *Victor Rydberg*: (1828-1895), forfatter og kulturhistoriker; *Fröhytaren på Östergjøn* blev offentliggjort i *Göteborgs handels- och sjöfartstidning* 9.1.-26.5.1857, men forfatterens navn nævntes dog først i sidste afsnit. Romanen er et indlæg for politisk og religiøs frihed. – *Naturhistorikabinetet*: samling af (besynderlige) naturgenstande.
- 237 *Sophia Brønner*: (1659-1730), forfatterinde og midtpunkt for en kreds af kunstnere. Fik pga. sin understregning af kvindens høje værdighed tilnavnet »Sappho» (jf. nts. 131)
- 238 *Peder Porse*: adelsmand, der var dømt som landflygtig fra Danmark, da han blev sat i forbindelse med mordet på Erik Gjøpping. Opdagede if. overleveringen jernforekomsten i Porsberg.
- 239 *Leptit*: bjergart, der indeholder jernmalm. – *Huldre*: overnaturligt kvindeligt væsen i skove og øde bjerge. – *Drageåakke*: dukke af alruneplantens rod, der if. folketroen kunne skaffe rigdom og lykke. – *Helgøandsørens Beslutning*: se nts. 231. – *Helleflint, Gøonsten eller Dolomit*: bjergarter, der ofte forekommer sammen med malm.
- 240 *Samson*: Dom. 16,3.
- 241 *Zephyr*: egl. guden for forårsbebuderen, den milde vestenvind – *Boreas*: nordenvinden, nordenvindens barske gud. – *Fenris*: i nordisk mytologi en uhyre ulv, der ligger bundet, men slipper løs ved verdens undergang. – *Fimbul*: se nts. 205. – *Hvor er din Brød*: se nts. 132. – *kærede*: klagede, jamrede.
- 242 *Smørgåsbord*: smørebordsbord.
- 243 *Ille terrarum . . .*: »Denne (afsides) krog ler for mig fremfor alle andre i verden»
- 244 *»Frau Holdes*: eventyrskikkelse, der personificerer vinteren; desuden værner af huslige dyder. I germansk mytologi modtager hun de dodes sjæle og frigiver dem, der skal fødes, fra deres underjordiske opholdssted. – *Mosis guds Israels Folk at drukke*, se nts. 232. – *Nattstuguen*, særlig bygning med soveværelser, især gæsteværelser
- 245 *det franske Røvelsår*: den tid, hvor den franske revolution udviklede sig til et blodbad (enten aug-sept. 1792 el. sept. 1793-juli 1794). – *en Sansarlat*: yderliggende revolutionær i den franske revolution – *Saint Antoine*: kvarter i Paris; skueplads for adskillige revolutionære uroligheder. – *Jacques le Roux*: præst og revolutionær (1752-94), fra januar til september